

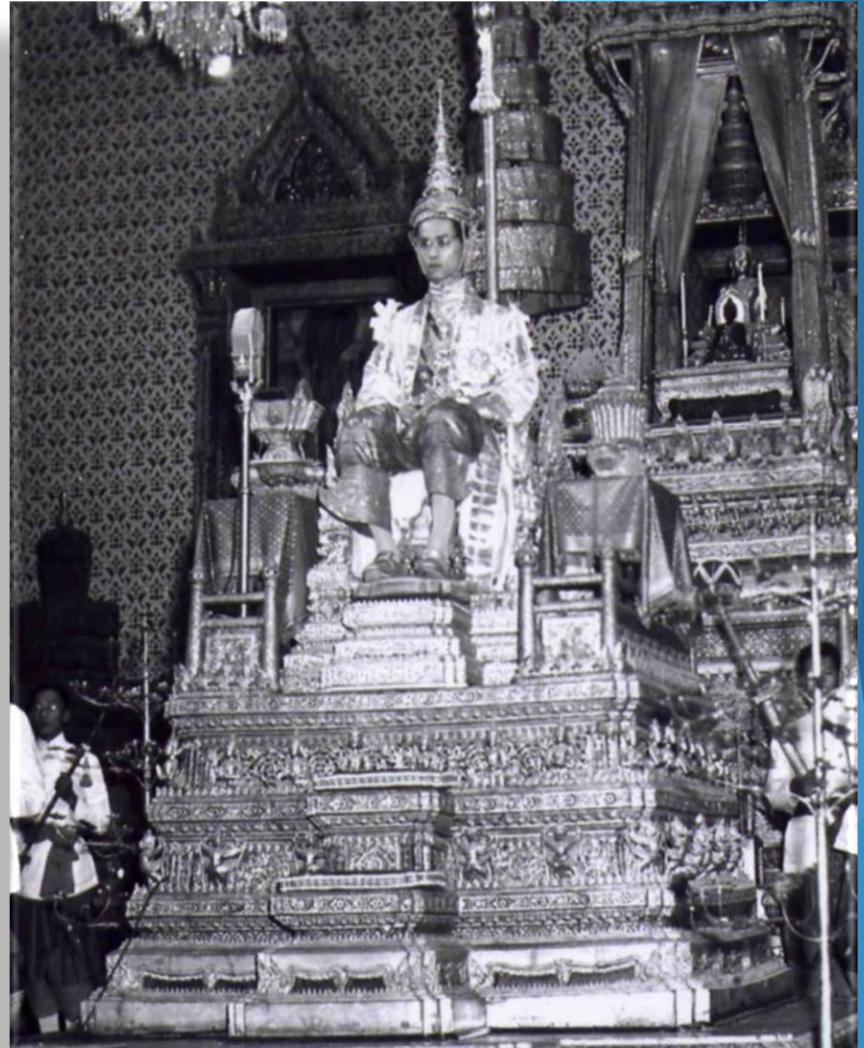

แนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางการประยุกต์ใช้สู่การปฏิบัติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดลิต ธนอมสิงห์
กรรมการและรองเลขาธิการ มุนิธิชัยพัฒนา
สิงหาคม ๒๕๖๗

- **แนวคิดการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ**
(พอมีพอกิน)
- **แนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง**
(คุณธรรม ความรู้ ภูมิคุ้มกัน เหตุผล พอประมาณ)
- **การประยุกต์ใช้ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง**
(เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม)

“ เรา: **ดรอง** แฟนตัน
โดย **รสน**
เพื่อ **ประโยชน์สุข**
แห่งมหาชนชาวสยาม ”

❖ **หน้าที่**

❖ **หลักการ**

❖ **เป้าหมาย**

การพัฒนา

70

ಎಂ

70

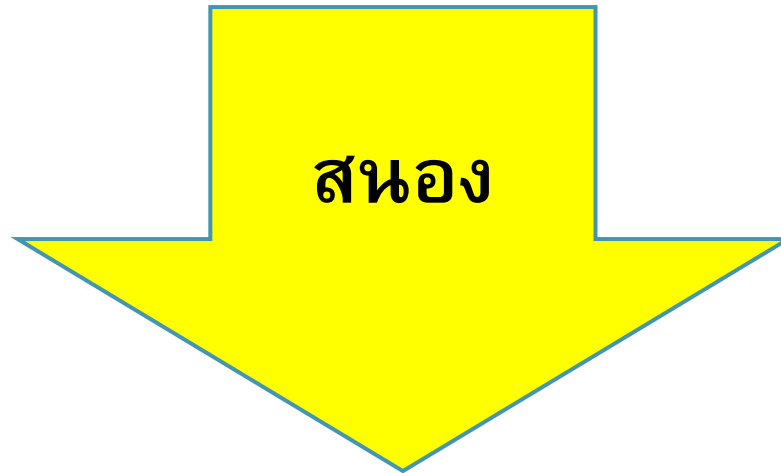
พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ทรงมีแนวคิดในการพัฒนาอย่างไร

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น
ต้อง สร้างพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกิน พอใช้
ของประชาชน ส่วนใหญ่เป็น เบื้องต้นก่อน
โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ ประหยัด แต่ถูกต้อง ตามหลักวิชา
เมื่อได้พื้นฐาน ความมั่นคง พร้อมพอควร และปฏิบัติ ได้แล้ว
จึงค่อยสร้างค่อย เสริมความเจริญ
และฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้น โดยลำดับต่อไป...”

พระราชดำรัส ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗

พระราชดำริ

โครงการพระราชดำริ

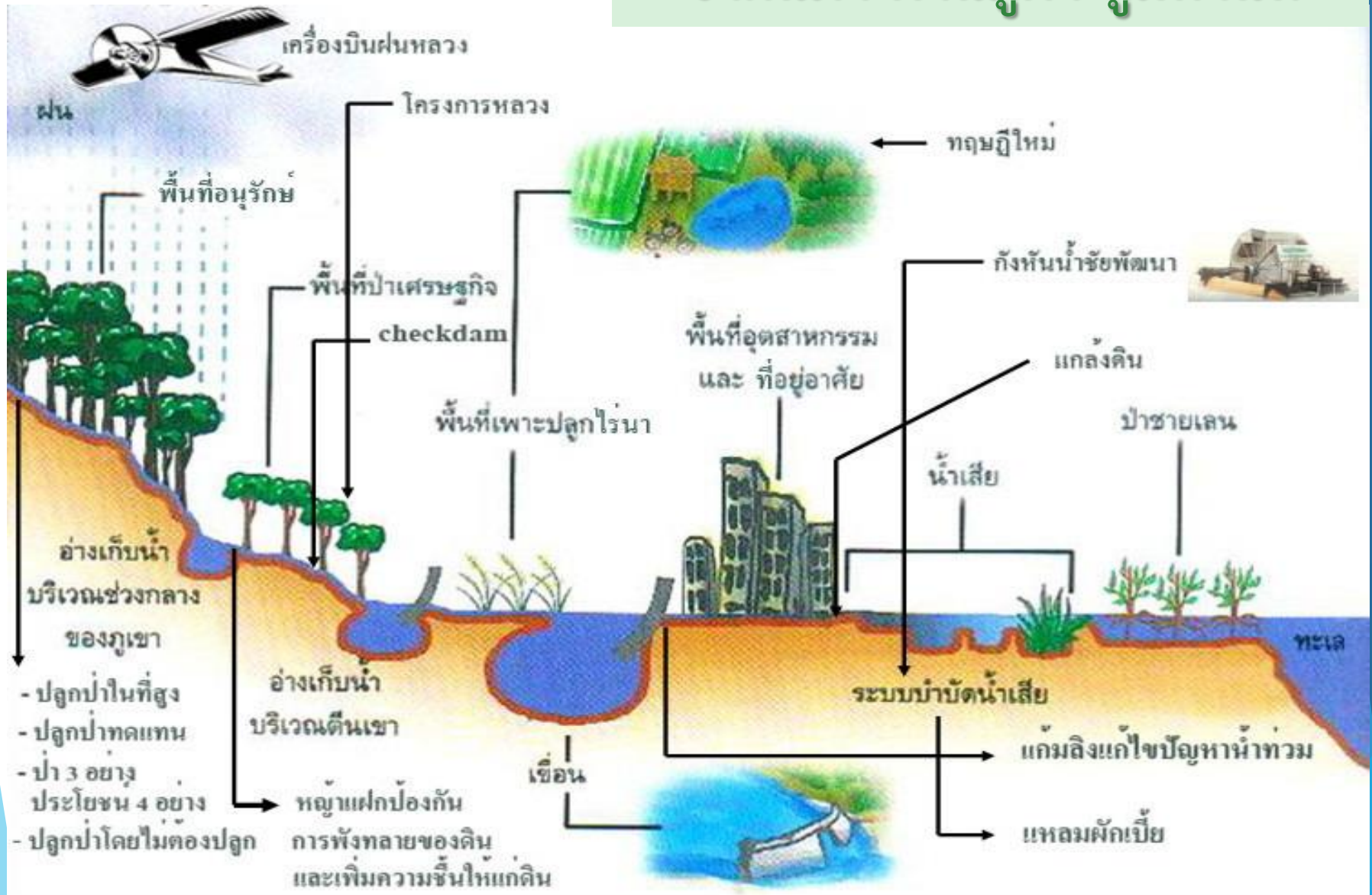
“ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាភិបាល”

แนวคิดการพัฒนา ตามแนวพระราชดำริ

.....

การพัฒนา **คุณภาพชีวิต** ของประชาชน
ให้สามารถ **พึ่งพาตนเอง** ได้
พอเพียง ต่อการดำเนินชีวิต
โดยใช้หลักการของ **เหตุผล** เป็นเครื่องมือ
ในการเข้าถึง **ความจริง** หรือ **ความรู้** ที่ปฏิบัติได้จริง
เพื่อสร้าง **ความเข้มแข็ง** ให้กับตนเอง ครอบครัว และประเทศ
รวมทั้ง เพื่อให้เกิด **ความพร้อม** รับการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่จะเกิดขึ้น
เพื่อเป็น **รากฐาน** ของการพัฒนาประเทศให้ **สงบ มั่นคง** และ **ยั่งยืน** สืบไป

จากนภา ผ่านภูผา สู่มหานคร

พัฒนาคน

พัฒนาความดี

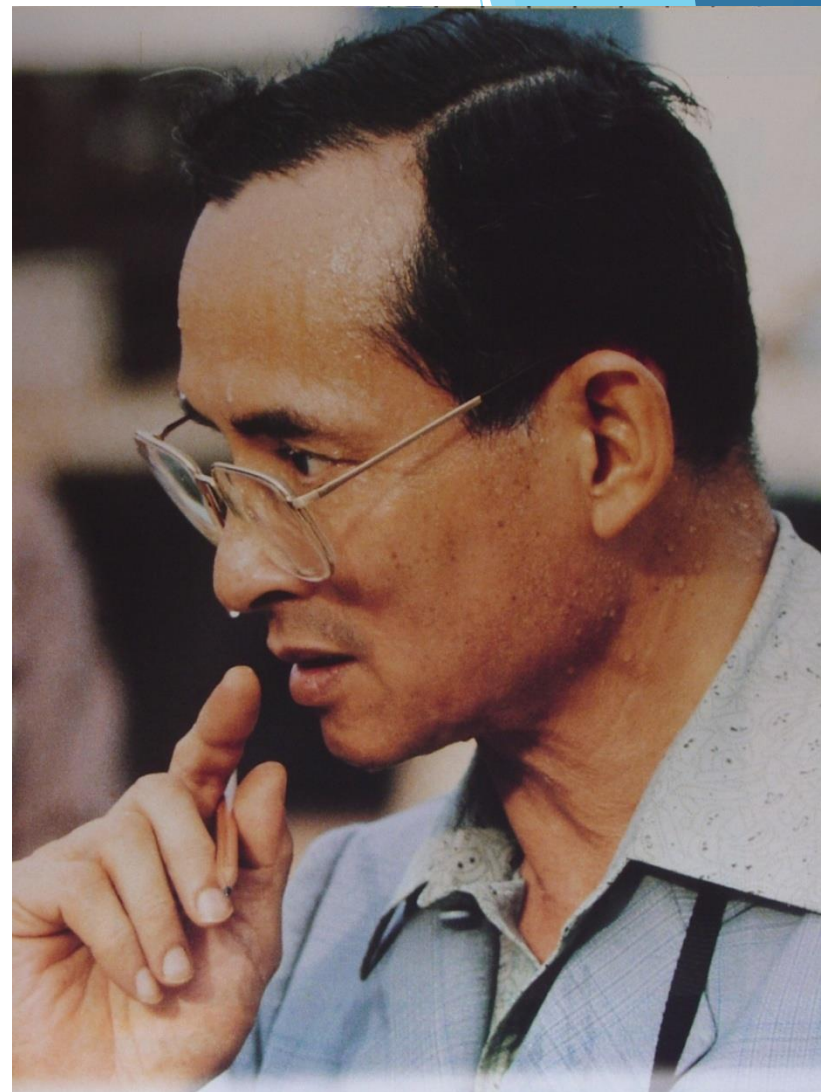
พัฒนาชีวิต

“เพื่อความสุขของประชาชน”

เดรสจูกีวพอเพียง

จุดเริ่มต้น
แนวคิด
เศรษฐกิจพอเพียง

การใช้แนวทางการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย

ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยอย่างมาก

ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคม และสิ่งแวดล้อม

ผลของการพัฒนาในด้านบวก

ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางวัตถุ และสาธารณูปโภค
ระบบสื่อสารที่ทันสมัย การขยายปริมาณ และกระจายการศึกษาอย่างทั่วถึงมากขึ้น

ผลของการพัฒนาในลบ

เช่น การขยายตัวของรัฐ ได้ส่งผลให้ชนบทเกิดความอ่อนแอในหลายด้าน ทั้งการต้องพึ่งพิงตลาดและ
พ่อค้าคนกลางในการส่งสินค้าทุน ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ

ทำให้ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และการรวมกลุ่มกันตามประเพณี

เพื่อการ จัดการทรัพยากรที่เคยมีอยู่แต่เดิมแตกสลายลง

ภูมิความรู้ที่เคยใช้แก้ปัญหา และสั่งสมปรับเปลี่ยนกันมาถูกกลืนเลือนและสูญหายไป

สิ่งสำคัญ ก็คือ การสูญเสีย ความพอเพียง ในการดำรงชีวิต

ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนไทย

ไม่สามารถพึ่งตนเอง

ไม่สามารถดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีศักดิ์ศรี

และไม่มีอิสระในการกำหนด ชะตาชีวิตของตนเอง

พระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง

(๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๓)

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือ **ความพอมี พอกิน** พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป...”

เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานมานานกว่า 40 ปี เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นแนวทางการพัฒนาที่ตั้งบนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรม เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ที่สำคัญจะต้องมี “สติ ปัญญา และความเพียร” ซึ่งจะนำไปสู่ “ความสุข” ในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง

พระราชดำริ

เศรษฐกิจพอเพียง

(๔ ธันวาคม ๒๕๔๓)

“...คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้าสมัย ว่าเมืองไทยเชย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งที่มีสมัยใหม่ แต่เราอยู่ **พอมี พอกิน** และขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทย พออยู่พอกิน มีความสงบ และทำงานตั้งจิตอธิษฐานตั้งปณิธาน ในทางนี้ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพออยู่พอกิน ไม่ใช่จะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่ที่มีความพออยู่พอกิน มีความสงบ เปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินนี้ได้ เราก็จะยอดยิ่งยวดได้...”

พระบรมราโชวาทนี้ ทรงเห็นว่าแนวทางการพัฒนาที่เน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียวอาจเกิดปัญหาได้ จึงทรงเน้นการมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่ในเบื้องต้น ก่อน เมื่อมีพื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควรแล้ว จึงสร้างความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น ซึ่งหมายถึงแทนที่จะเน้นการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมนำการพัฒนาประเทศ ควรที่จะสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจพื้นฐานก่อน นั่นคือ **ทำให้ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่พอมีพอกินก่อน** เป็นแนวทางการพัฒนาที่เน้นการกระจายรายได้ เพื่อสร้างพื้นฐานและความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ก่อนเน้นการพัฒนาในระดับสูงขึ้น

พระราชดำริ

เศรษฐกิจพอเพียง

(๔ ธันวาคม ๒๕๔๑)

“...เมื่อปี ๒๕๑๓ วันนั้นได้พูดถึงว่า เราควรปฏิบัติให้พอมีพอกิน พอมีพอกิน
นี้ก็แปลว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ถ้าแต่ละคนมีพอมีพอกิน ก็ใช้ได้ ยิ่งถ้า
ทั้งประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดี และประเทศไทยเวลานั้นก็เริ่มจะเป็นไม่
พอมีพอกิน บางคนก็มีมาก บางคนก็ไม่มีเลย...”

ทรงเตือนเรื่องพออยู่พอกิน ตั้งแต่ปี ๒๕๑๓

ทิศทางการพัฒนามีได้เปลี่ยนแปลง

เศรษฐกิจพอเพียง

เป็นปรัชญา

ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ(รัชการที่ ๙)

พระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย

มาโดยตลอด...

ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ

และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไข

เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืน

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลง

เศรษฐกิจพอเพียง

เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควร ต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจาก การเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอก ได้เป็นอย่างดี

พระราชทานแก่สภาพัฒนาฯ วันที่ 29 พฤศจิกายน 2542

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ประเทศชาติ สมดุล มั่นคง ยั่งยืน
ประชาชน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

ชีวิต / เศรษฐกิจ / สังคม / สิ่งแวดล้อม

นำสู่

ทางสายกลาง

พอประมาณ

มีเหตุผล

มีภูมิคุ้มกัน

ความพอเพียง

ความรู้

รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง

บนพื้นฐาน

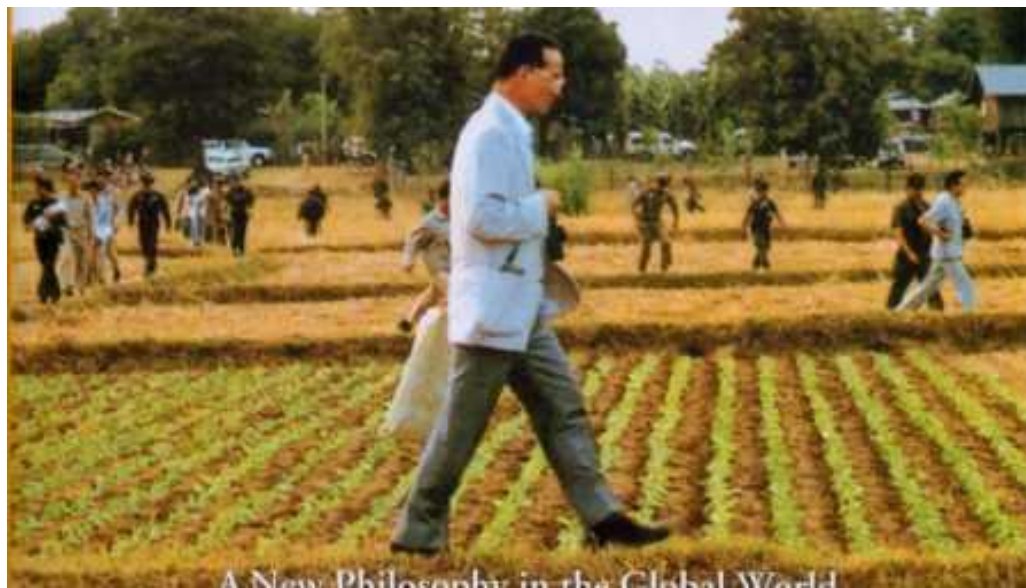
คุณธรรม

ซื่อสัตย์สุจริต อดทน เพียร มีสติ ปัญญา

**การประยุกต์ใช้
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สู่การปฏิบัติ**

“...เศรษฐกิจพอเพียงเป็น
เสมือนรากฐานของชีวิตรากฐาน
ความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบ
เสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับ
บ้านเรือนตัวอาคารได้นั่นเอง
สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ ก็อยู่ที่
เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็น
เสาเข็มและล้มเสาเข็มเสียด้วยซ้ำ
ไป...”

“...การเกษตรนี้มีความสำคัญจริง ๆ ถ้าไม่มีการเกษตรก็เกือบจะพูดได้ว่า
เราจะต้องตายกันหมด เพราะจะไปอาศัยอาหารวิทยาศาสตร์ก็รู้สึกลำบากอยู่และกินไม่อิ่ม
แต่ทำไมคนถึงนึกว่าการเกษตรนี้เป็นสิ่งที่ต่ำต้อยที่ไม่สำคัญ
ทั้ง ๆ ที่ความจริงเราต้องอาศัยการเกษตรเพื่อชีวิตของเรา
ไม่ใช่เฉพาะสำหรับอาหารเท่านั้น สำหรับสิ่งอื่นทั้งหลายด้วยที่เราต้องอาศัยการเกษตร...”

พระบรมราโชวาท

วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2514

การทำการเกษตร

- ▶ การเกษตรเชิงเดี่ยว
- ▶ การเกษตรแบบผสมผสาน
- ▶ ทฤษฎีใหม่

ทฤษฎีใหม่

ทฤษฎีใหม่

คือ ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม
ของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง

หลักการของทฤษฎีใหม่

- ▶ มีการบริหารและจัดแบ่งที่ดินแปลงเล็กออกเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน เพื่อประโยชน์สูงสุดของเกษตรกร
- ▶ มีการคำนวณโดยใช้หลักวิชาการเกี่ยวกับปริมาณน้ำที่จะกักเก็บให้พอเพียงต่อการเพาะปลูกได้อย่างเหมาะสมตลอดปี
- ▶ มีการวางแผนที่สมบูรณ์แบบสำหรับเกษตรกรรายย่อย โดยมี 3 ขั้นตอน

ทฤษฎีใหม่ 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 - การจัดสรรที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน

พอมีพอกิน พึ่งพาตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 - การรวมพลังกันในรูปกลุ่ม หรือ สหกรณ์ ร่วมแรง

ร่วมใจกันดำเนินการในด้านต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 3 - ติดต่อประสานงานเพื่อจัดหาทุน หรือแหล่งเงิน เช่น

ธนาคาร หรือบริษัท ห้างร้านเอกชน มาช่วยในการ

ลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต

สระน้ำ 30%
(3ไร่)

นาข้าว 30%
(5ไร่)

ทฤษฎีใหม่

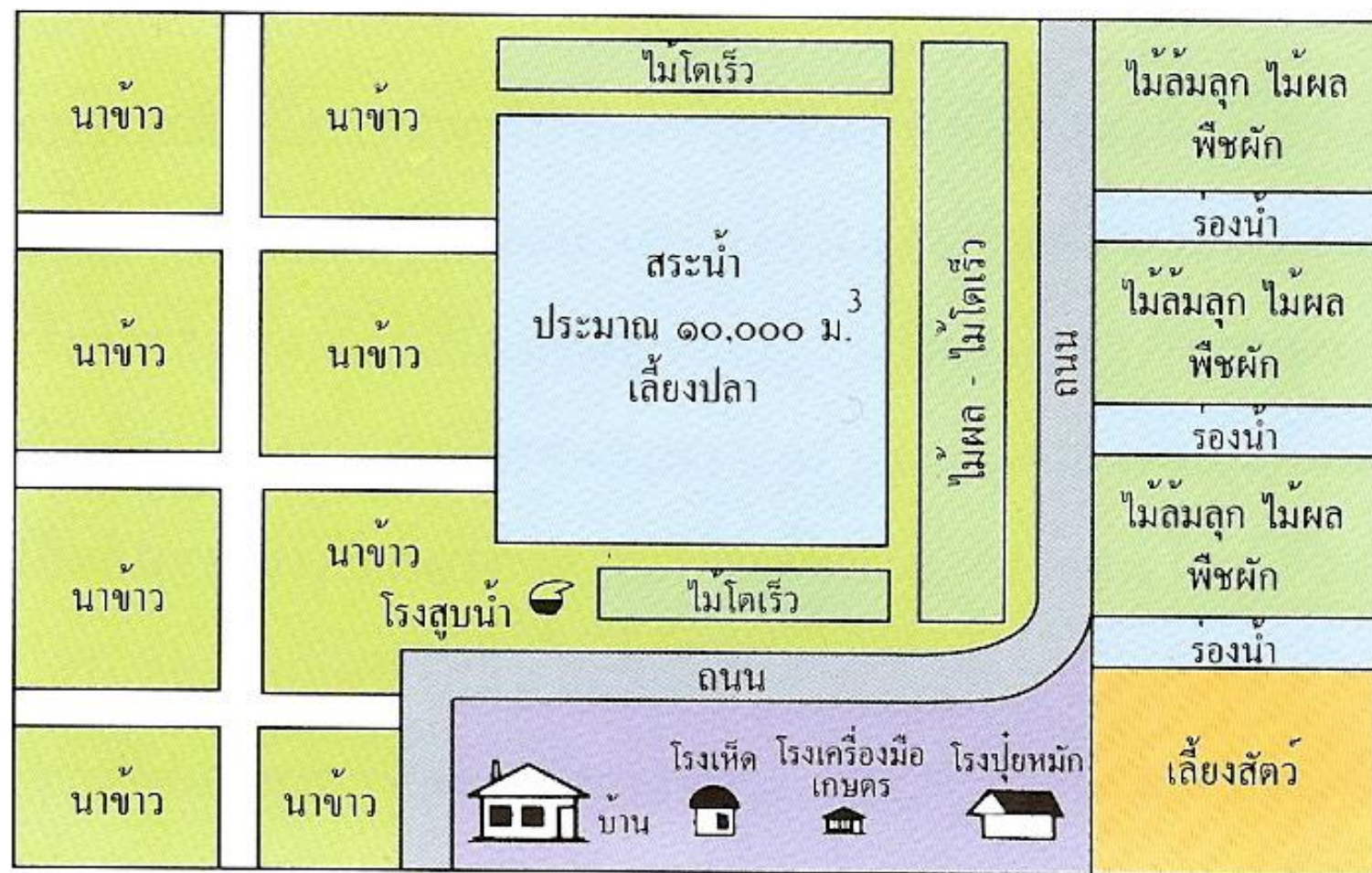
การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรขนาดเล็กอย่างมีประสิทธิภาพ

พืชไร่ พืชสวน 30%
(5ไร่)

ที่อยู่อาศัย 10%
(2ไร่)

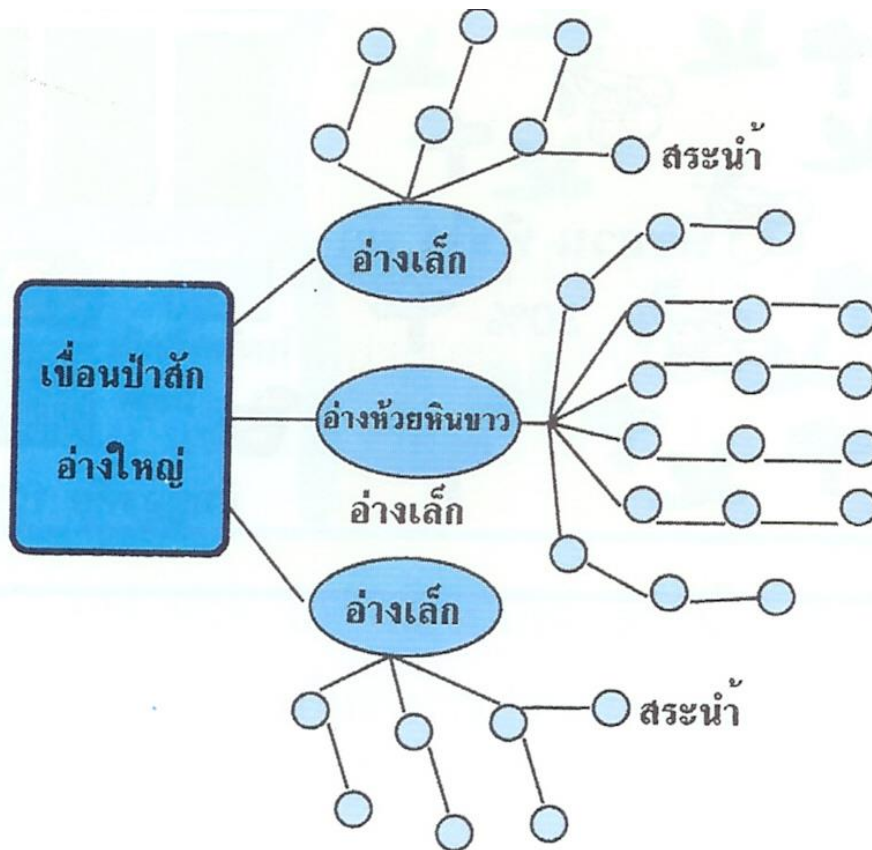
แบบจำลอง “ทฤษฎีใหม่” พื้นที่ ๑๕ ไร่

สูตร ๓๐-๑๐-๓๐-๓๐ คือ ๓๐% ปลูกสระ ๑๐% สร้างบ้านและสิ่งอำนวยความสะดวก
๓๐% + ๓๐% พื้นที่เพาะปลูก

ทฤษฎีใหม่ยืดหยุ่นได้

- ▶ อัตราส่วน 30-30-30-10 เป็นสูตร หรือหลักการ โดยประมาณ
- ▶ สามารถปรับได้ตามความเหมาะสม โดยขึ้นอยู่กับสภาพของพื้นที่ดิน ปริมาณน้ำฝน และสภาพแวดล้อม เช่น ในกรณีภาคใต้ที่มีฝนตกชุก หรือพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำมาเติมสระได้ต่อเนื่อง ก็อาจลดขนาดของบ่อ หรือสระเก็บน้ำให้เล็กลง เพื่อเก็บพื้นที่ไว้ใช้ประโยชน์อื่นต่อไปได้

ทฤษฎีใหม่ที่สมบูรณ์

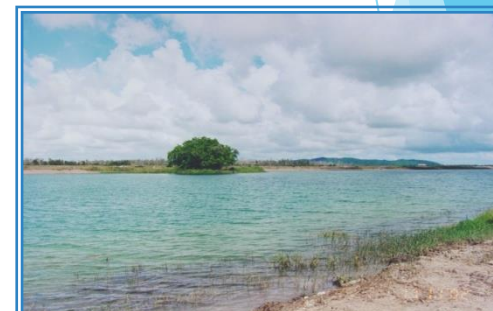

ทฤษฎีใหม่

จึงเป็นแนวทาง หรือหลักการ
ในการบริหารการจัดการที่ดินและน้ำ
เพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็ก
ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ประโยชน์ของทฤษฎีใหม่

- ▶ ให้ประชาชนพออยู่พอกินสมควรแก่สภาพในระดับที่ประหยัด ไม่อดอยาก และเลี้ยงตนเองได้
- ▶ ในหน้าแล้งมีน้ำน้อย สามารถเอาน้ำที่เก็บไว้ในสระมาปลูกพืชผักต่าง ๆ ที่ใช้น้ำน้อยได้ โดยไม่ต้องเบียดเบียนชลประทาน
- ▶ ในปีที่ฝนตกตามฤดูกาล มีน้ำดีตลอดปี ทฤษฎีใหม่นี้สามารถสร้างรายได้แก่เกษตรกรได้โดยไม่ต้องร้อนในเรื่องค่าใช้จ่ายต่าง ๆ
- ▶ ในกรณีที่เกิดอุทกภัย เกษตรกรสามารถฟื้นตัวและช่วยเหลือตัวเองได้ในระดับหนึ่ง โดยทางราชการไม่ต้องช่วยเหลือมากนัก ซึ่งเป็นการประหยัดงบประมาณด้วย

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง
จังหวัดนราธิวาส

โครงการพัฒนาลุ่มน้ำบางนา
จังหวัดนราธิวาส

โครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง
จังหวัดนครศรีธรรมราช

วันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๖

เสด็จพระราชดำเนินไปยังพื้นที่โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาหิกลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเรณือวาส

